

EFA 2011 Raporu

Gizli Kriz: Silahlı Çatışmalar ve Eğitim

EFA Küresel İzleme Raporu 2011 Önemli Noktalar

UNESCO Herkes İçin Eğitim Küresel İzleme Raporu'na göre, dünya EFA 2015 hedeflerine ulaşmak konusunda olması gereken yönde değildir. Pek çok alanda ilerlemeler görülmesine rağmen, 2011 raporunda ortaya çıkarılması gereken hedefler büyük oranda eksik kalmıştır. Ülkeler silahlı çatışmalar nedeniyle yıldırıcı zorluklarla yüzleşmektedir. Hükümetler uzun dönemde, çözüm ve ortak hedeflere erişebilmek için daha acil hassasiyet göstermek zorunda kalacaktır.

Bununla birlikte geçtiğimiz on yılda Dünya'nın en fakir ülkelerinde EFA 2015 hedefleri açısından büyük ilerlemeler kaydedilmiştir.

- Erken çocukluk dönemi refahı gelişmektedir. 5 yaş altı çocuklarda ölüm oranları 1990 yılından 2008 yılına 12.5 milyondan 8.8 milyona gerilemiştir.
- 1999'dan 2008 yılına kadar ilave olarak 52 milyon çocuk ilköğretime kaydolmuştur. Güney ve Batı Asya'da okuldan ayrılma oranı yarıya düşmüştür. Afrika Sahra Çölü'nün güney kesiminde ilköğretime kayıt üçte bir oranında artmıştır.
- Son on yıla eğitimde cinsiyet ayrımcılığı ile başlayan ülkelerde, ilköğretime kayıta cinsiyet eşitliği ciddi oranda artış göstermiştir.

Yaşanan bu olumlu gelişmelere rağmen, EFA 2000 yılı hedeflerine ulaşılması konusunda büyük uçurum bulunmaktadır.

- Gelişmekte olan ülkelerde 5 yaş altı 195 milyon çocuk (üçte biri) dengesiz beslenme ile karşı karşıya olup, bu durum zihinsel gelişimlerinde geri dönüşü mümkün olmayan hasarlara neden olmakta ve uzun dönemde eğitimde başarı şanslarını olumsuz yönde etkilemektedir.
- Okuldan ayrılma oranındaki azalma çok yavaş ilerlemektedir. 2008 yılında 67 milyon çocuk okuldan ayrılmıştır. Okula kaydolma konusunda evrensel ilerleme yavaşlamıştır. Eğilim bu şekilde devam ederse, 2015 yılında günümüzden daha fazla çocuk okul dışında olacaktır.
- Pek çok çocuk ilköğretimi tamamlamadan önce okuldan ayrılmaktadır. Sadece Afrika Sahra Çölü'nün güney kesimlerinde her yıl 10 milyon çocuk ilköğretimi bitiremeden okuldan ayrılmaktadır.

- Dünya yetişkin nüfusunun yaklaşık %17'si (796 milyon kişi) temel okuryazarlık becerilerinden yoksundur. Bu sayının yaklaşık üçte ikisi ise kadınlardan oluşmaktadır.
- Cinsiyet eşitsizliği eğitimde ilerleyişi engellemektedir. Dünya'da 2008 yılı için erişilen oranlara göre, 3.6 milyon kız çocuğunun ilköğretime devam ediyor olması gerekiyordu.
- Çeşitli eşitsizlikler fırsat olanaklarını kısıtlamaktadır. Pakistan'da 7-16 yaş arası çocukların yaklaşık yarısı fakirlik nedeniyle okuldan ayrılmakta, zengin ülkelerde ise bu oran % 5 ile sınırlı kalmaktadır.
- Cinsiyet dezavantajları hayatlara mâl olmaktadır. Eğer Sahra Çölü'nün güney kesiminde ortalama çocuk ölüm oranları kadınların orta öğretimi ile ilişkilendirilecek olursa, 1.8 milyon daha az çocuk ölümü gözlenebilirdi.
- Orta öğretim eğitimi almış kadınların HIV virüsünün anneden çocuğa geçişi konusunda daha fazla farkındalığa sahip olduğu ve yaklaşık 260.000 HIV ile ilgili hastalık nedeniyle ölü doğum gerçekleştiği bildirilmiştir. Malavi Cumhuriyeti'nde (Afrika) eğitim seviyesi en az orta öğretim ve üstü kadınların %60'ı ile hiç eğitim görmemiş kadınların %27'si karşılaştırıldığında, eğitilmiş kadınlar anneden çocuğa hastalığın geçişi konusunda ilaçların geçiş riskini azaltıcı etkisi olduğunun bilincindedir.
- Pek çok ülkede eğitim kalitesi düşüktür. Milyonlarca çocuk, okuma, yazma ve matematiksel becerileri beklenen düzeyin çok altında ilköğretimden mezun olmaktadır.
- 2015 yılına kadar, 19 milyon yeni öğretmene ihtiyaç vardır. Bu sayının yaklaşık yarısından fazlası Afrika için gereklidir. (Highlights Sf:1)

Genel Bakış

Eşitsizlik hâlâ eğitimdeki ilerlemenin önünde bir engeldir. Evrensel ilköğretimi gerçekleştirmeye yakın Filipinler ve Türkiye gibi birkaç ülke, toplumu oluşturan çoğunluğun dışında kalan gruplara erişememesi nedeniyle süreci sonuçlandıramamaktadır. Cinsiyet ayrımcılığı yerleşmiştir. EFA Küresel İzleme raporları hükümetler aracılığıyla eşitlik tabanlı hedefleri savunmaktadır. Yalnızca ulusal hedeflere ulaşmanın yeterli olmadığını, bunun yanında hükümetlerin zenginlik, bölge, etnik köken, cinsiyet ve diğer dezavantaj göstergelerinin de yarıya indirilmesini amaçlayan hedefler belirlemesi gerektiğini vurgulamaktadır. (Overview Sf:6)

EFA Hedeflerine Doğru İlerlemenin Gözlenmesi

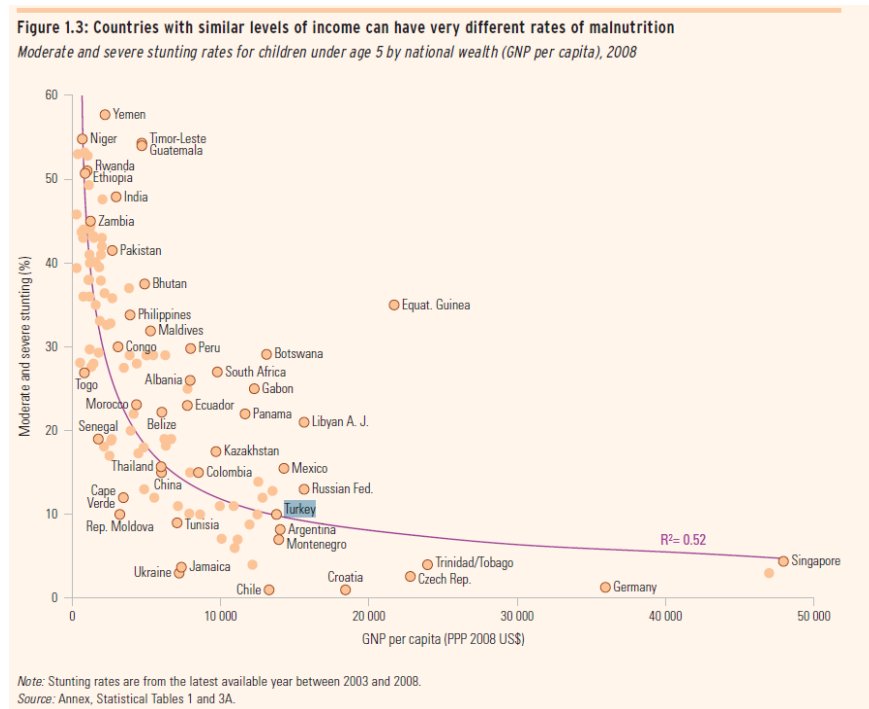
Yetersiz beslenme küresel ölçekte bir insanlık trajedisidir. Her yıl 3 milyon çocuk ve 100.000'den fazla annenin ölümüne neden olmaktadır. Besin eksikliği bağışıklık sistemini zayıflatarak pek çok çocuğun hastalıklara karşı hassasiyetini artırmakta, anemi ve normal beyin gelişiminin engellenmesi risklerini arttırmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerde her yıl yaklaşık 19 milyon çocuk anne karnında yetersiz beslenme sonucu normal kilosunun altında doğmaktadır.

5 yaş altı tüm çocukların yaklaşık 1/3'ünde gelişme geriliği görülmektedir.

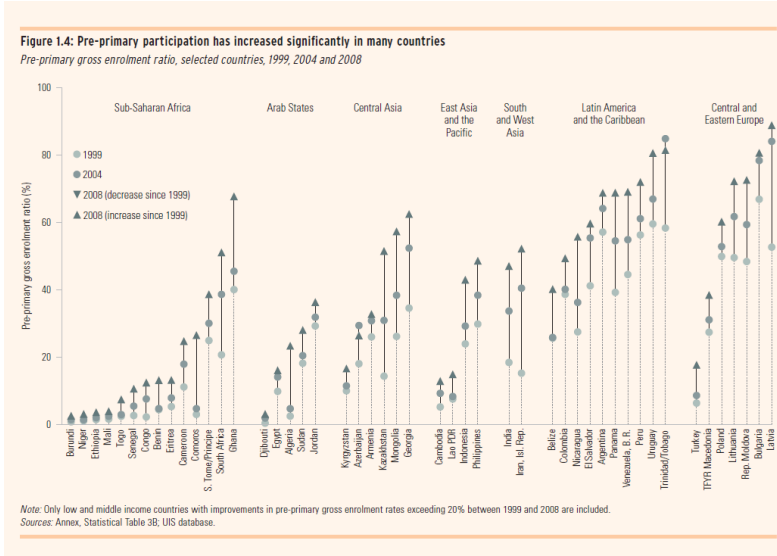
(Sf:31)

2003-2008 yılları arasında dengesiz beslenme sonucu 5 yaş altı çocuklarda görülen (orta ve şiddetli) gelişme geriliği ile kişi başına düşen millî gelir karşılaştırmalı grafiğine bakıldığında, sırasıyla Singapur, Almanya, Trinidad-Tobago ve Çek Cumhuriyeti kişi başına düşen millî geliri (20.000 ile 50.000 Dolar arasında) en fazla olan ülkelerdir. Şili ve Hırvatistan'ın kişi başına düşen millî gelirleri 10.000 ile 20.000 dolar arasında olmakla birlikte gelişme geriliği bakımından incelendiğinde %10'luk dilimin altında, geliri yüksek ülkelerle aynı dilimde yer almaktadırlar. Türkiye ise kişi başına düşen millî geliri 10.000 ile 20.000 dolar arasında ve yaklaşık %10'luk gelişme geriliği diliminde yer almaktadır. Gelişme geriliğinin en fazla görüldüğü ve kişi başına düşen gelirin en az olduğu ülkeler Nijerya, Uganda, Etiyopya ve Yemen olarak sıralanmaktadır.

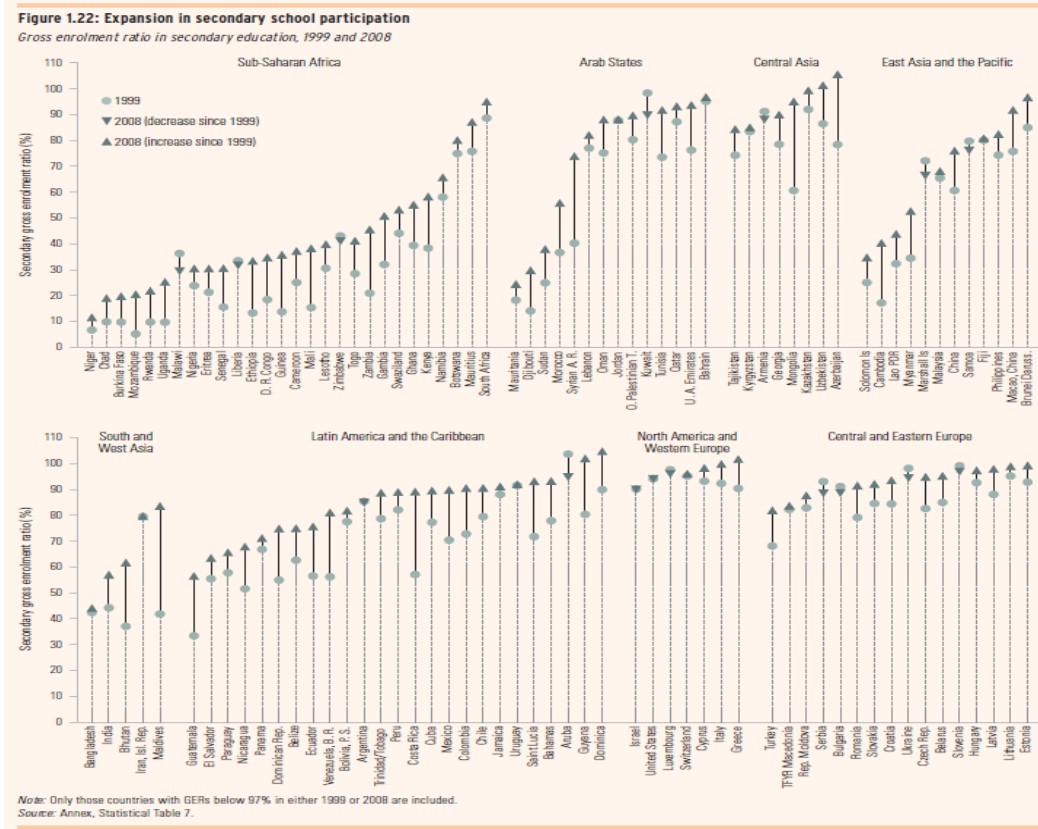
(sf:32)

Pek çok ülkede okul öncesi eğitime giriş gözle görülür düzeyde artmıştır.

(Sf:33)

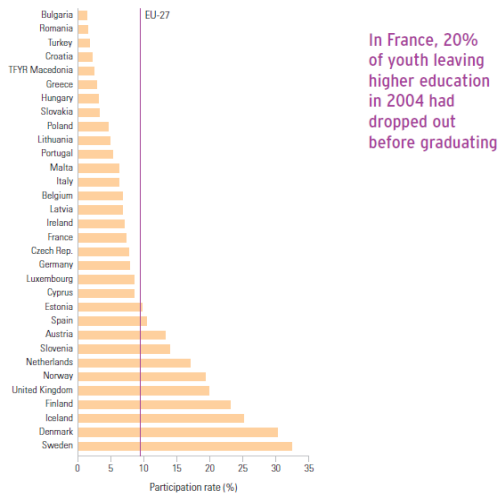
1999-2008 yılları arasında ortaöğretime giriş oranlarında artış gözlenmiştir.

(Sf:55)

Aşağıdaki grafik, çoğu Avrupa ülkesinin eğitim ve öğretime katılım konusunda yetersiz olduğunu belirtmektedir. Grafikte çeşitli Avrupa ülkelerinde 25-64 yaş arasındaki kişilerin eğitim ve öğretime devam durumunu gösteren 2008 yılı verileri bulunmaktadır. Buna göre, İngiltere ve Hollanda gibi Kuzey Avrupa ülkelerinde 2020 hedeflerinin şimdiden yakalandığı görülmektedir. Fransa, İtalya ve Polonya gibi diğer Avrupa ülkelerinde ise, henüz 2020 hedeflerine ulaşamadığı ve ilerlemenin yavaş olduğu ifade edilmektedir. 2004 yılı verilerine göre Fransa’da yükseköğretime kayıtlı gençlerin %20’sinin mezun olmadan okuldan ayrıldığı bildirilmiştir. Türkiye ise Bulgaristan ve Romanya ile birlikte katılım oranı en düşük ve %5’in altındaki üç ülkeden biridir.

Figure 1.27: Access to continuing education and training is inadequate in many European countries
Percentage of people aged 25 to 64 participating in continuing education and training, 2008

Source: Commission of the European Communities (2009).

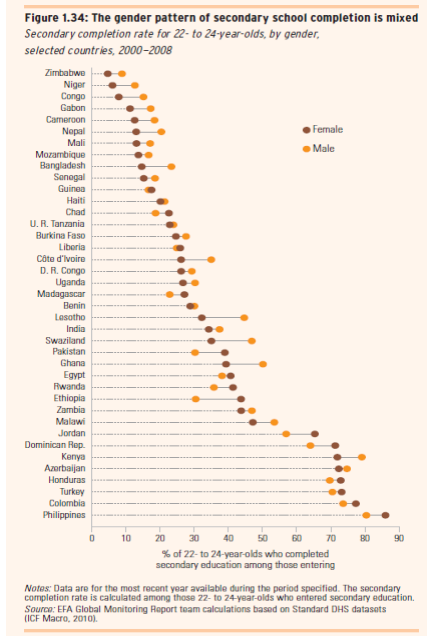
(Sf:59)

Ülkelerin okuryazarlık oranlarında büyük eşitsizlikler bulunmaktadır. Okuryazarlık konusunda küresel ölçekte cinsiyet dezavantajları büyük ağırlık taşımaktadır. Erişilebilen verilere bakıldığında 143 ülkeden sadece 19’unda kadın okuryazarlık oranı erkeklerden fazladır. 41 ülkede okuma yazma bilmeyen kadınların sayısı erkeklerden iki kat daha fazla orandadır. Yetişkin okuryazarlık oranlarına bakılmaksızın, gelişmekte olan ülkelerde kadın okuryazarlığı genellikle çok düşüktür. Gelişmiş ülkelerde cinsiyet farklılığı küçülme eğilimi gösterirken, diğerlerinde sıklıkla azımsanmayacak değerlerde kalmaktadır. Örneğin Türkiye’de total okuryazarlık oranı yüksek olmasına rağmen, kadın okuryazarlık oranı erkek okuryazarlık oranının yüzde 15 altında kalmaktadır. (Sf:67)

Okuryazarlık paterni zenginlik ve yaşanılan bölge (kırsal-kentsel) ile önemli ölçüde ilişkilidir.

(Sf:67)

Aşağıdaki grafikte ise seçilmiş ülkelerde 2000-2008 yılları arasında 22-24 yaş arası ortaöğretimi tamamlama oranları cinsiyet farklılığı bakımından değerlendirilmiştir. Buna göre Türkiye’de ortaöğretimden mezun erkeklerin oranı %70, kadınların oranı ise %70’in biraz üzerindedir. Kolombiya’da bu oranlar nispeten daha fazla olup, Honduras verileri bakımından Türkiye ile benzerlik göstermektedir. Filipinler’de ise hem kadın hem de erkekler %80’in üzerinde oranlara sahiptir.

(Sf:77)

Okul seçimi performansta farklılıklar yaratmaktadır. Yüksek performanslı okullar genellikle daha avantajlı öğrencilerin bulunduğu bir profil çizmektedir. Ayrıca çoğunlukla bu okullarda çeşitli seçim kriterleri de uyguladığı için, dezavantajlı evlerden gelen çocuklar bu seçimin dışında kalmaktadır. Örneğin, PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) 2006 yılı verileri kullanılarak Türkiye’de yapılan bir araştırma okula kabul edilme prosedürleri nedeniyle, benzer sosyo-ekonomik özelliklere sahip öğrencilerin belirli okullarda kümeleştiğini ortaya çıkarmıştır. Bu durum, zengin ve fakir öğrenciler arasında büyük öğrenme eşitsizliklerine yol açmaktadır. Okul seçim işlemleri yönetiminin sosyal açıdan karma bir düzende olması sağlandığı takdirde, öğrenim konusundaki eşitsizlikler de azalacaktır.

(Sf:92)

Pek çok ülkede eğitime ayrılan bütçe artmıştır.

(Sf:104)

Silahlı Çatışmalar ve Eğitim

İki temel araştırma enstitüsü silahlı çatışmalar ile ilgili verileri toplayarak, incelemektedir. Bu enstitüler Oslo Barış Araştırma Enstitüsü (PRIO) ve Upsala Çatışma Verileri Programı (UCDP)'dir.

PRIO araştırmacıları tarafından 35 ülkede yapılan çalışmada, 1999-2008 yılları arasında çatışmalardan etkilenen ülkeler ve bu ülkelerin düşük gelirli, orta gelir altı ve orta gelir üstü olarak ayrıldığı gözlenmektedir. Türkiye'nin orta gelir üstü ülkeler içinde Cezayir, Sırbistan, Kolombiya ve Rusya Federasyonu ile birlikte bulunduğu görülmektedir. 1999-2008 yılları arasında tablodaki tüm ülkelerde çatışmalar, 1000'den fazla kişinin ölümü ile sonuçlanmıştır. 2006-2008 yılları arasında en az 200 kişinin çatışma nedeni ölümü ile sonuçlanan ülkeler ise ayrıca yıldız imgesi ile işaretlenmiştir. Şiddetin yoğun olarak gözlemlendiği Meksika ve Afganistan gibi bazı ülkeler ise bu listede yer almamaktadır.

Table 3.2: Conflict-affected countries, 1999-2008

Low income 16 countries	Lower middle income 14 countries	Upper middle income 5 countries
Afghanistan*	Angola	Algeria*
Burundi*	Côte d'Ivoire	Colombia*
C. A. R.*	Georgia*	Russian Fed.*
Chad*	India*	Serbia
D. R. Congo*	Indonesia	Turkey*
Eritrea	Iraq*	
Ethiopia*	Nigeria*	
Guinea	Pakistan*	
Liberia	O. Palestinian T.*	
Myanmar	Philippines*	
Nepal*	Sri Lanka*	
Rwanda	Sudan*	
Sierra Leone	Thailand*	
Somalia*	Timor-Leste*	
Uganda*		
Yemen*		

* Indicates a current or recent conflict (with at least one year reaching 200 battle-related deaths between 2006 and 2008).
Source: Strand and Dahl (2010).

(Sf:138)

EFA Kalkınma Endeksi ve Bileşenleri

- **EFA Kalkınma Endeksi (EDI); bir ülkenin eğitim sisteminin EFA hedefleriyle ilişkisini gösteren endekstir.**

EFA Kalkınma Endeksi'nin oluşturulabilmesi için gerekli hesaplamalar, 2008 yılı verilerine dayanılarak UNESCO İstatistik Enstitüsü'nün veri tabanı ile gerçekleştirilmiştir.

EDI hesaplaması için sadece 127 ülkenin gerekli verilere sahip olması nedeniyle, bu ülkeler karşılaştırılmıştır.

EDI hesaplanırken dikkat edilen hususlar kısaca şöyledir:

EDI= +1/4 ilköğretim çağındaki çocukların net okula kayıt oranı

{primery ANER (Adjusted net enrolment ratio)}

+1/4 yetişkin okur-yazarlık oranı (adult literacy rate)

+1/4 cinsiyete özgü EFA endeksi (**GEI**=Gender-specific EFA Index)=

+1/4 okulda 5.sınıfa kadar devam etme oranı (survival rate to grade 5)

(**GPI**=Gender parity index) okuryazarlık veya okula kayıt bakımından kadınların erkeklere oranını ifade etmektedir. **GEI**'in hazırlanmasındaki en önemli göstergedir.

GEI= + 1/3 (primery **GPI**)

+1/3 (transformed secondary **GPI**)

+1/3 (transformed adult **GPI**)

Bu hesaplamalar sonrasında 0 ile 1 arasındaki değer EFA Kalkınma Endeksini oluşturmaktadır. Örneğin değer 1 ise, o ülke bakımından EFA'nın 4 hedefine ulaşıldığı anlaşılmaktadır. (Sf:262-263)

127 ülkenin EFA Kalkınma Endeksi sıralamasında ülkeler yüksek, orta ve düşük kalkınma oranları bakımından üç başlığa ayrılmış ve Türkiye bu sıralamada orta grupta ve 73. sırada yer almıştır. Türkiye'nin EFA Kalkınma Endeksi değeri 0,919'dur.

Ranking according to level of EDI	Countries/Territories	EDI	Primary adjusted NER ¹	Adult literacy rate	Gender-specific EFA Index (GEI)	Survival rate to grade 5
Medium EDI						
63	Antigua and Barbuda	0.949	0.888	0.990	0.944	0.974
64	Saint Lucia ²	0.945	0.935	0.901	0.977	0.969
65	Malaysia	0.945	0.961	0.921	0.961	0.937
66	Macao, China	0.943	0.900	0.935	0.948	0.990
67	Mauritius	0.942	0.931	0.875	0.973	0.990
68	Panama	0.939	0.989	0.935	0.960	0.874
69	Indonesia	0.934	0.987	0.920	0.966	0.862
70	Fiji ²	0.934	0.895	0.929	0.961	0.950
71	Colombia	0.929	0.935	0.934	0.967	0.878
72	Peru	0.925	0.973	0.896	0.960	0.872
73	Türkiye	0.919	0.947	0.887	0.901	0.942
74	Venezuela, B. R.	0.919	0.921	0.952	0.959	0.843
75	Belize ²	0.916	0.997	0.769	0.963	0.933
76	O. Palestinian T.	0.915	0.775	0.941	0.955	0.991
77	Papua New Guinea	0.914	0.907	0.946	0.969	0.836
78	Bolivia, P. S.	0.911	0.950	0.907	0.955	0.833
79	Lebanon	0.911	0.893	0.896	0.931	0.923
80	Ecuador	0.911	0.993	0.842	0.974	0.834
81	Tunisia	0.910	0.995	0.776	0.907	0.961
82	Sao Tome and Principe	0.901	0.997	0.883	0.935	0.787
83	Namibia	0.900	0.907	0.882	0.944	0.868
84	Botswana	0.898	0.895	0.833	0.973	0.891
85	Philippines	0.898	0.921	0.936	0.965	0.768
86	Saudi Arabia	0.894	0.846	0.855	0.904	0.970
87	El Salvador	0.889	0.956	0.840	0.964	0.798
88	Brazil ³	0.887	0.951	0.900	0.942	0.756
89	Oman ³	0.883	0.718	0.867	0.951	0.995
90	Honduras	0.878	0.972	0.836	0.927	0.778
91	Cape Verde	0.878	0.848	0.841	0.912	0.911
92	Suriname	0.876	0.901	0.907	0.896	0.797
93	Kenya	0.864	0.823	0.865	0.938	0.829
94	Swaziland	0.863	0.829	0.865	0.936	0.821
95	Zambia	0.858	0.967	0.707	0.956	0.901
96	Dominican Republic	0.840	0.824	0.882	0.926	0.729
97	Guatemala	0.830	0.964	0.738	0.914	0.705
98	Ghana	0.804	0.770	0.658	0.900	0.886

(Sf:264)

Türkiye gelişmekte olan ülkeler içerisinde yer almaktadır. UOE (UOE=UIS/OECD/Eurostat) anketleri Türkiye ile ilgili verilerin kaynağı olarak gösterilmektedir.

(Sf:269)

Central and Eastern Europe														
Albania	99	99	99	99	99	24	66	19	61
Belarus	98*	99*	97*	100	100	100	100	100	166	87*	21	64	16	54
Bosnia and Herzegovina	98	99	96	98	100	78	88	50	85
Bulgaria	98	99	98	98	98	116	62	113	58
Croatia	97*	99*	95*	99	100	98	99	100	120	82*	48	81	34	74
Czech Republic
Estonia	100*	100*	100*	100	100	100	100	100	3	79*	2	55	2	55
Hungary
Latvia	99*	100*	99*	100	100	100	100	100	11	80*	4	55	4	55
Lithuania	98*	99*	98*	100	100	100	100	100	44	76*	8	54	8	54
Montenegro
Poland
Republic of Moldova	96*	99*	94*	98	99	98	99	99	113	82*	49	71	29	63
Romania	97*	99*	95*	98	98	97	98	98	589	78*	439	66	400	60
Russian Federation	98*	99*	97*	100	100	99	100	100	2 284	88*	559	71	411	62
Serbia
Slovakia
Slovenia	100*	100*	99*	100	100	100	100	100	7	60*	5	52	5	51
TFYR Macedonia	94*	97*	91*	97	99	95	98	99	87	77*	50	77	39	74
Turkey	79*	90*	69*	89*	96*	81*	92	97	7 442	75*	5 951	83*	5 113	84
Ukraine	100	100	100	100	100	122	71	96	65

(Sf:274)

İlköğretime erişim oranları aşağıdaki tabloda görülmektedir. Türkiye’de zorunlu eğitim yaşı 6-14 aralığında ve brüt ilköğretime giriş 2008 yılı verileri %99 oranındadır.

Table 4
Access to primary education

Compulsory education (age group)	Official primary school age entry	New entrants (000)		GROSS INTAKE RATE (GIR) IN PRIMARY EDUCATION (%)							
		School year ending in		1999				2008			
		1999	2008	Total	Male	Female	GPI (F/M)	Total	Male	Female	GPI (F/M)

Central and Eastern Europe														
Albania	6-13	6	67	...	102	102	101	1.00
Belarus	6-14	6	173	88	131	132	131	0.99	99	97	102	1.05
Bosnia and Herzegovina	...	6
Bulgaria ¹	7-16	7	93	68	102	103	101	0.98	107	107	108	1.01
Croatia	7-15	7	50	44 ²	94	95	93	0.98	94 ²	94 ²	94 ²	0.99 ²
Czech Republic	6-15	6	124	91	100	101	99	0.98	108	109	107	0.99
Estonia	7-15	7	18	12	100	101	100	0.99	102	102	102	1.00
Hungary	7-16	7	127	98	103	105	101	0.97	103	103	103	1.00
Latvia	7-15	7	32	20	98	99	98	1.00	105	104	105	1.01
Lithuania ¹	7-16	7	54	31	104	105	104	0.99	96	97	94	0.97
Montenegro	7-14	7
Poland	7-15	7	535	373 ²	101	101	100	0.99	97 ²
Republic of Moldova ^{2,3}	7-15	7	62	36	105	105	104	1.00	96	98	93	0.96
Romania	7-14	7	269	220	94	95	94	0.99	100	101	99	0.99
Russian Federation	6-15	7	1 866	1 274	96	99
Serbia ²	7-14	7	...	72	103	102	103	1.01
Slovakia ¹	6-16	6	75	52	101	102	100	0.99	99	100	99	0.99
Slovenia ¹	6-15	6	21	18	98	98	97	0.99	97	97	97	1.00
TFYR Macedonia ¹	6-15	7	32	24 ²	103	103	103	1.00	93 ²	92 ²	93 ²	1.01 ²
Turkey	6-14	6	...	1 332	99	101	98	0.97
Ukraine	6-17	6	623	384	97	98*	97*	0.99*	100	100*	100*	1.00*

(sf:294)

Türkiye’nin ilköğretimden üçüncü düzey eğitime (lise) geçiş okul süresi ortalaması 11.8 olarak ifade edilmiştir.

NET INTAKE RATE (NIR) IN PRIMARY EDUCATION (%)								SCHOOL LIFE EXPECTANCY (expected number of years of formal schooling from primary to tertiary education)						Country or territory
School year ending in								School year ending in						
1999				2008				1999			2008			
Total	Male	Female	GPI (F/M)	Total	Male	Female	GPI (F/M)	Total	Male	Female	Total	Male	Female	
Central and Eastern Europe														
...	11.1	11.1	11.0	Albania
76	77	76	0.99	82	79	84	1.06	13.7	13.4	13.9	14.6 ²	14.2 ²	15.0 ²	Belarus
...	13.2 ²	Bosnia and Herzegovina
...	13.0	12.6	13.4	13.6	13.4	13.9	Bulgaria ¹
68	69	67	0.97	12.0	11.9	12.2	13.8 ²	13.5 ²	14.2 ²	Croatia
...	13.3	13.2	13.4	15.4	15.0	15.8	Czech Republic
...	81 ²	83 ²	79 ²	0.95 ²	14.4	13.9	15.0	15.7	14.7	16.8	Estonia
...	13.9	13.6	14.1	15.3	14.8	15.7	Hungary
...	13.7	13.0	14.4	15.4	14.3	16.5	Latvia
...	13.9	13.5	14.4	16.0	15.1	16.8	Lithuania ¹
...	Montenegro
...	14.6	14.2	14.9	15.2 ²	14.7 ²	15.8 ²	Poland
...	76	78	74	0.95	11.4	11.2	11.6	12.0	11.6	12.5	Republic of Moldova ^{2,3}
...	11.9	11.7	12.0	14.8	14.3	15.4	Romania
...	14.1	13.6	14.6	Russian Federation
...	13.5	13.1	13.9	Serbia ²
...	13.1	12.9	13.2	14.9	14.2	15.5	Slovakia ¹
...	14.6	14.1	15.1	16.8	16.1	17.6	Slovenia ¹
...	11.9	11.9	11.9	12.3 ²	12.2 ²	12.4 ²	TFYR Macedonia ¹
...	10.2	11.4	9.0	11.8	12.4	11.2	Turkey
69	78	78*	78*	1.00*	12.8	12.6	13.0	14.6	14.3*	15.0*	Ukraine

(Sf:295)

Kaynak

UNESCO 2011 EFA Küresel İzleme Raporu

<http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001907/190743e.pdf>